

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**Изказване на омбудсмана Мая Манолова на пресконференция
по повод представяне на законодателни инициативи
в седем законопроекта**

29 август 2016 г.

На старта сме на новия парламентарен сезон, предстои да чуем законодателните приоритети на парламентарните групи и на Народното събрание. В тази връзка като омбудсман, който защитава правата на българските граждани предлагам на вниманието на народните представители няколко законопроекта, които решават важни за хората въпроси. Със законопроектите ще бъдат поправени пропуски и грешки в законодателството, които създават проблеми, които тормозят хората и които са повод за многобройни жалби и сигнали, които постъпват в институцията.

Не искам да бъдем възприемани като институция, която денонощно само критикува, ние предлагаме решения на проблемите, с които се сблъскват българските граждани.

Законопроектите подготвихме през месец август, през отпускарския месец август, това е нашият труд по време на почивката, защото проблемите на хората нямат почивка, не ползват отпуска, не почиват и канторите на частните съдебни изпълнители /ЧСИ/, тормозът, който се осъществява върху гражданите е целогодишен, не почиват и банките, не почиват и монополните дружества. Омбудсманът също не почива, той е готов да подкрепя българските граждани, затова и не е случайно, че първият законопроект, който предлагаме на вниманието на народните представители са **промени в Гражданския процесуален кодекс /ГПК/, които са насочени срещу произвола на ЧСИ, срещу проблемите, които монополните дружества и банките създават на българските граждани.**

Каква е картинката от жалбите и сигналите, които постъпват непрекъснато в институцията?

Продадени на безценица имоти, запорирани сметки, блокирано имущество, надписани дългове - в резултат съсипани човешки съдби, съсипани семейства и много отчаяни хора. Затова не е случайно, че жалбите срещу ЧСИ, които постъпват в институцията, нарастват всяка година. От началото на тази година до момента към мен като омбудсман са постъпили **413 жалби срещу незаконни действия, според жалбоподателите, на кантори на ЧСИ.**

Всъщност нямам приемна нито в София, нито в страната, в които да не дойдат много хора, оплаквачи се от действията на ЧСИ.

Например в края на месец юли по време на изнесената ми приемна в гр. Смолян дойде майка на три деца, едно от които с увреждане, за да се оплаче, че единственото ѝ жилище е изложено на публична продажба, т.е. тя ще го загуби.

Също в края на месец юли по време на моето посещение в гр. Карлово, кметът ми връчи папка, в която излага своите оплаквания, както и оплакванията и на други кметове, срещу действията на ЧСИ. Ще Ви цитирам какво пише той в писмото си до омбудсмана: „Водим дела срещу ЧСИ, но и да ги спечелим, парите ги няма и законово няма как да си ги върнем, а децата в детските градини не ядат запорни съобщения, чистотата не се поддържа с изпълнителен лист, ремонт не се прави с покана за доброволно плащане“ и всичко това, въпреки решението на КС.

През миналата седмица ми се обади и кметът на Стара Загора с оплакване, затова че въпреки че има спорно вземане в съдебен процес, по което е внесъл парична гаранция, сметките на общината са запорирани от ЧСИ - по спорно съдебно вземане, при внесено пълно обезпечение от страна на Община Стара Загора.

Анализът на всички тези случаи показва, че освен ЧСИ, причина за окаяното състояние, в което се намират български граждани, са и самоволните действия на монополни дружества, които начисляват огромни юрисконсултски възнаграждения в съдебни и изпълнителни производства, с които товарят хората, а също и банките, които използват облекчена съдебна процедура да се снабдяват с изпълнителни листове срещу своите длъжници.

За това предлагаме следните промени:

Първият кръг от промени са свързани с банките и са за защита на гражданите срещу облекчената съдебна процедура, която ползват банките.

Това са предложенията за промени в прословутия чл. 417, който дава възможност на банките да ползват „бърза писта“ и без съдебен процес да се снабдяват с изпълнителни листове срещу своите длъжници.

Предлагаме на народните представители два варианта за решаване на този проблем. Първият, по-радикален, чрез отпадане на възможността банките да използват този облекчен съдебен ред. Вторият вариант е по-балансиран, като предлагаме възможност на длъжника да избира, дали спора му с банката да премине по дългата съдебна процедура или да се възползва от краткия ред, защото съдебният процес, трябва да бъде отбелязано, ще натовари длъжника с допълнителни такси, лихви, плащания за вещи лица, юрисконсултски възнаграждения, адвокатски хонорари и т.н., в резултат на което дългът нараства в пъти.

Вторият кръг от промени са насочени към защита на гражданите срещу монополните дружества, срещу държавните и местни органи, срещу редица институции, които в съдебни производства и в изпълнителни дела си начисляват огромни юрисконсултски възнаграждения.

Става дума за минимум по 650 лв., които всяко монополно дружество, агенция, НОИ, НЗОК, кмет, областен управител, министър не пропускат да си поискат от длъжника в съдебно производство и после да си ги търсят чрез ЧСИ, като там добавят още по 350 лв. Трябва да се отбележи, че юрисконсултите на всички тези структури – на монополистите дружества, областните управители, на кметовете, на министрите са на заплати, така че е некоректно и на ръба да закона да искат огромни юрисконсултски възнаграждения за служителите, които и без това получават заплати.

Предлагаме промяна на чл. 78, ал. 8 в ГПК с отпадане на възможността монополни дружества, държавни и местни органи да искат в съдебен процес от длъжника да плаща юрисконсултски възнаграждения на техните юристи.

Какво предлагаме по отношение на ЧСИ?

На първо място ще настояване чрез законодателните предложения длъжникът да има възможност да обжалва оценките на недвижимите имоти, които се изнасят на публична продажба.

Сега жалбите, които получаваме от хора, чиито имоти са продадени на безценица, за жълти стотинки, са стотици. Имотите на хората биват продадени на публична продан за без пари и те остават да дължат цял живот.

Предлагаме също така да бъдат актуализирани законовите текстове, които регламентират така нар. несеквестируем доход.

Това са парите, които се оставят на длъжника да преживява, все пак, плащайки си на кредитора, бил той банка, фирма за бързи кредити, монополно дружество. Сега **текстовете, които уреждат размера на този доход са морално остарели, те са от 2008 г. и са пресметнати върху размер на минималната работна заплата от 220 лв.**

Освен това напоследък имаме и множество жалби за случаи, при които ЧСИ запорират суми по сметки в банки, които суми са от изплащане на социални помощи, на социални обезщетения, на издръжка, на майчинство, а също и средства от пенсии и от заплати, които са на минималния размер.

Предлагаме със законодателни изменения тези **лоши практики да бъдат прекратени.**

Предлагаме, по повод жалбите на кметове, при запориране на сметки на общини да не се налагат запори върху средства от публично-правен характер, т.е. парите за детските градини, за училищата, за социални дейности, за социално подпомагане, за здравеопазване, които харчи общината да не се пипат.

Предлагаме да се намали и размера на самите такси, които събират ЧСИ. Сега ще покажат слайд как нараства един дълг от 100 лева. Често той надхвърля 1000 лева, като причина за това са не само таксите, които събират ЧСИ, но и основно юрисконсултските възнаграждения, които претендират монополните дружества, банките и различните държавни органи. **(виж слайд №5)**

Ще настояваме със законодателните предложения таксите на ЧСИ да не надхвърлят размера на дълга, а също така в срока за доброволно изпълнение, ако длъжникът плати, да се събира 1/3 от размера на таксата.

Тук също ще предложим два варианта. Вторият вариант, който е по-радикален и който е по-справедлив според мен като омбудсман, е **размерът на таксите, които начислява ЧСИ да не надхвърлят половината от задължението.**

Например при дълг от 100 лв., това което може да си начисли ЧСИ да бъде максимум 50 лв.

Предлагаме със законопроекта да бъде въведена пропорционалност между изпълнителните способности и размера на дълга.

Сега много често за един дълг, например от 200 лева, освен заповест върху трудовото възнаграждение се налагат заповести върху всички банкови сметки, се налагат заповести върху движимите вещи, върху автомобила на длъжника, а често се налага възбрана върху неговото жилище, пък има и случаи и върху всички земеделски земи.

Нали разбирате, че по този начин длъжникът се натовазва с допълнителни такси, защото всеки заповест, всяка възбрана е такса за ЧСИ, а от друга страна се блокира изцяло дейността на длъжника и живота му.

Предлагаме също така да се подобри призоваването, защото в част от жалбите хората се оплакват, че са научили, затова че са длъжници, а често, че жилището им е продадено в изпълнителния процес, когато са дошли принудително да ги извеждат от него. Просто се събуждат една сутрин с продадено имущество.

Това са промените, които предлагаме по отношение защитата на гражданите от ЧСИ, от бързите процедури и привилегии, от които се ползват банките и от монополните дружества.

Следващите законодателни предложения:

Предлагаме промени в Закона за кредитирането на студентите и докторантите. Това е мой ангажимент, който поех към студентските съвети по време на тяхната годишна среща, а също и към младежки неправителствени организации. В момента това е законът, който регламентира кредитите за образование – за такси и за издръжка на студенти и докторанти.

Предлагаме лихвите да бъдат намалени наполовина, таванът на лихвите да падне наполовина, сега е 7%, която на практика си е стандартната лихва, която ползват всички граждани, да стане максимум 3,5% или изобщо лихвите да отпаднат. Защото тези кредити са 100% гарантирани от държавата, рискът на банките е минимален, или по-точно изобщо не съществува.

По време на срещата със студентските съвети, а и при предишни срещи с доброволчески организации, с младежки организации поех ангажимент да участвам в подготовката на законопроекта за доброволчеството.

През месец август с моя екип подготвихме законопроект за доброволчеството, в който сме използвали както най-добрия европейски опит, но и сме взели предвид всички предложения и забележки, които са правени по време на многобройните обсъждания на тази тема. Факт е, че за този законопроект се говори от повече от 5 години и че различни парламентарни мнозинства си намират различни причини да не го приемат, но той е важен, защото ще стимулира, ще подкрепи хората, които искат безвъзмездно, доброволно да помагат и ще стимулира съпричастността и добротата в обществото.

Подготвили сме предложения за промяна в Закона за управление на средства от европейските структурни и инвестиционни фондове.

До институцията омбудсман постъпиха множество жалби от бенефициенти – земеделски производители, физически лица, които кандидатстват за отпускане на средства по европейски фондове. Те се оплакват от **прекомерно високите съдебни такси за обжалване на решенията на решаващите органи**. Става дума за това, че за първи път се налага **задължение на жалбоподатели в административни производства да внасят 4% такса върху т.нар. материален интерес по съдебното дело**. Само че, ако в гражданския процес делата наистина имат материален интерес, в административния процес се обжалва административен акт и отмяната на административния акт не води пряко до издаването на положителен такъв.

Давам пример – ако на един гражданин му е отказано кандидатстването по проект за 500 000 лв., от които неговото съучастие, съфинансиране е 250 000 лв., съдебната такса срещу отказа ще струва на жалбоподателя 20 000 лв., ако той спечели делото е възможно административният орган да му откаже на друго основание, той ще трябва да внесе още 20 000 лв. и така до безкрай, без никаква сигурност в крайния резултат.

Разполагам с едно съдебно определение, с едно разпореждане на Административен съд гр. София, в което се оказа след това, че има явна фактическа грешка. Съдът е определил на жалбоподателя да внесе 62 милиона 566 хил. лв., всъщност коректното число след поправката е 62 566 лв., но съгласете се, че за съдебна такса срещу административен акт това е прекомерно завишен размер. В крайна сметка по този начин се ограничава достъпа на гражданите до правосъдие и на практика отпада съдебния контрол върху

дейността на органите за управление на средствата по европейските фондове, тяхната дейност остава безконтролна.

Петият законопроект, който предлагаме на вниманието на народните представители, всъщност ние ще го представим преди това на Министерството на труда и социалната политика /МТСП/ и на Министерство на правосъдието /МП/, е във връзка с предстоящите промени в Семейния кодекс.

Още от встъпването ми като омбудсман до този момент получавам многобройни жалби срещу проблеми, които възникват с режима на осиновяване, оспорване на произход, родителски права, родителски конфликти и тъй като очаквам още днес на сайта на МТСП да бъде обявен за обществено обсъждане законопроект за промени в Семейния кодекс, ние сме подготвили наши предложения, които ще предоставим на двете министерства, в които настояваме за следното:

Освен готвените от министерствата промени в осиновяването, които ще централизират органа, който ръководи процедурата, ние ще настояваме за контрол върху този процес, защото даже и да се централизират осиновяванията не трябва да се стигне до това, че да се централизират проявите на корупция, които са ясно децентрализирани. Така че контролът в тази много деликатна дейност трябва да бъде ясен и регламентиран в закона.

Ще настояваме също така за отпадане на тайната на осиновяването. Хората имат право да знаят биологичния си произход и една част от жалбите, които постъпват в институцията са именно за това.

Ще предложим конкретни текстове, които да регламентират споделеното родителство. Сега при прекратяване на брака между двама души родителските права се възлагат на единия родител, а другият се ползва от режим на лични отношения, които често са недостатъчни, които се оспорват, които не се прилагат и накрая сметката за тези проблеми в законодателството се заплаща от детето.

Предлагам и промени в режима на припознаването. Да се даде възможност на лицето, което твърди, че е биологичен родител да оспорва припознаването, защото сега действащата система е удобно средство за злоупотреби, включително за трафик на деца, за продажба на деца, когато

никой няма възможност да оспорва припознаването, а също по този начин се заобикаля и самата система по осиновяването.

Предлагаме промени в закона за енергетиката. Изчакваме Министерството на енергетиката да обяви за обществено обсъждане готвените промени. Ние участвахме в този процес, в самото министерство, за което благодарим, но също така сме готови и с допълнителни предложения, които не станаха част от първоначалния законопроект. **Те се отнасят до договорите, които да се сключват между потребителите с топлинните счетоводители, да не се плащат такси при смяна на топлинен счетоводител, да отпадне забраната за демонтаж на радиатори, да се отменят привилегиите, с които разполагат дружествата в енергетиката – ЕРП-тата, топлофикациите, газоснабдителните дружества, защото те сега по една бърза съдебна процедура могат да се снабдяват с изпълнителен лист срещу своите длъжници. Ще настояваме също така и за въвеждането на образец на ясни и разбираеми фактури, за предупреждаване на длъжника преди започване на съдебни дела срещу него, а също и за справедливо определяне на такса „сградна инсталация“.**

Последният законопроект, който вече представихме на вниманието на финансовия министър г-н Владислав Горанов, е свързан с отпадане на ДДС върху дарените храни, и текстове, свързани с хранителното банкиране. Това са предложения, които очакваме Министерството на финансите да внесе в рамките на предстоящата бюджетна процедура и във връзка с кампанията ни „Великден – Всеки ден“.

През следващите месеци основните ми приоритети в законотворчески план ще бъдат свързани с фирмите да бързи кредити; със Закона за частния фалит, който се оказва доста труден за изработване, даже като първоначален проект, и за който ни е необходима още експертиза; промени, които да се отнасят до работата на колекторските фирми; промени за защита на уязвимите потребители при либерализацията на енергийния пазар и предложения, които да регламентират дейността по лобиране с цел изсветляване на законодателния процес.